

УДК 373.2:37.011.3

DOI 10.31654/2663-4902-2022-PP-1-23-29

Лісовець О. В.

доктор філософії, доцент кафедри дошкільної освіти
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
ksuvik2@gmail.com
orcid.org/0000-0003-4685-3589

**ВПЛИВ СІМ'Ї НА ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

У статті висвітлюється проблема впливу сімейного середовища на виховання самостійності дитини дошкільного віку. Метою статті є аналіз та обґрунтування виховного потенціалу сім'ї у вихованні самостійності дітей дошкільного віку. Поняття «самостійність» у статті розглядається у межах інтегративного підходу і трактується як інтегрована якість особистості, а її роль виявляється в об'єднанні різних особистісних проявів, загальному спрямуванні на внутрішню мобілізацію усіх сил людини, ресурсів та засобів для здійснення обраної програми дій без сторонньої допомоги. Зазначено, що самостійність дошкільника у своєму розвитку досягає різних стадій залежно від віку, від системи вимог, які висуваються перед дитиною дорослими, від умов виховання у дошкільному закладі та сім'ї.

Вказано, що сім'я є найважливішим фактором, який впливає на виховання особистості дитини, і, зокрема, її самостійності. Наголошується на ролі батьків у розвитку самостійності дітей та проаналізовано умови виховання самостійності в сім'ї. Доведено, що для виховання самостійності дитини батькам варто використовувати різні поєднання методів, прийомів та засобів, які здійснюють комплексний вплив на дитину.

Оскільки педагогічна культура багатьох з нинішніх батьків залишається на досить низькому рівні, важливим є налагодження тісного взаємозв'язку вихователів із батьками. Тому акцентовано увагу на підвищенні педагогічної компетентності батьків – цілеспрямованому процесі затвердження в свідомості батьків знань, способів діяльності і поведінки, оцінок, які допомагають ефективно вирішувати завдання виховання у дошкільників самостійності. Визначено основний зміст цієї роботи: інформування батьків про сутність, значення самостійності дитини та особливості її прояву хлопчиками та дівчатками; формування у батьків суб'єктної позиції щодо виховання самостійності дитини; сприяння набуттю батьками навичок розвивати позитивне ставлення і інтерес дитини до різних видів діяльності, стимулювати прояви самостійності дитини в поведінці, різних видах діяльності.

Ключові слова: самостійність, сім'я, виховання, дошкільний вік, виховання самостійності дитини.

Постановка проблеми. Виховання самостійності підростаючого покоління належить до першочергових завдань держави в галузі освіти, починаючи з першої, дошкільної ланки. Уже з перших років життя дитини мають створюватись умови для становлення активної, творчої, самостійної особистості, здатної здійснювати власні вибори, покладати на себе відповідальність, приймати значущі рішення, визначати шлях свого розвитку. Закони України «Про освіту» і «Про дошкільну освіту», Національна стратегія розвитку освіти в Україні, Концепція дошкільного виховання в Україні, Базовий компонент дошкільної освіти України, Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку, інші нормативні й інструктивні документи орієнтують освітян на розвиток самостійної особистості з активною життєвою позицією. Це особливо актуально з огляду на ті виклики, які ставить сьогодні перед кожною людиною: необхідність бути конкурентноздатною, ініціативною, цілеспрямованою, креативною в постійно змінюваних умовах соціуму та все зростаючому темпі життя.

Водночас у цьому процесі часто недооцінюється вплив сім'ї та сімейного виховання на розвиток тих якостей, які характеризують самостійність дитини. Дещо це пов'язано з тим, що сучасна сім'я не повною мірою використовує свій потенціал, а рівень педагогічної культури батьків, на жаль, теж залишається далеким від необхідного. Тим не менше, більшість дослідників називають саме середовище сім'ї одним з основних факторів виховання самостійності дитини. Самостійність особистості є однією з головних складових характеру дитини і поєднує інтелектуальні, вольові та емоційні якості особистості; їх інтеграція виражається у внутрішній мобілізації сил і ресурсів для здійснення вибраного алгоритму дій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування самостійності особистості вивчається в різних аспектах: сутність самостійності, її природа (Г. Балл, П. Підкасистий, А. Хрипкова), структура і співвідношення компонентів самостійності (Ю. Дмитрієва, Г. Годіна, Т. Гуськова); етапи, умови і методи розвитку самостійності (Т. Бутусова, В. Жарова, К. Кузовкова); взаємозв'язок самостійності з різними психічними процесами (Т. Горбатенко, Д. Ольшанський, Н. Циркун) та ін. З огляду на те, що витoki самостійності знаходяться в ранньому оттогенезі, психолого-педагогічні дослідження В. Аванесова, Н. Аксаріної, Г. Биховець, Т. Власової, Г. Годіної, З. Гуріної, Т. Гуськової, Ю. Демидової, З. Єлісеєвої, О. Зимоніної, О. Кононко, С. Марутян, В. Маршицької, М. Савченко, М. Сілаєва присвячені розкриттю особливостей виховання самостійності в дошкільному віці. Про вплив сім'ї і сімейного виховання на розвиток самостійності дитини вказують у своїх дослідженнях І. Амірова, В. Дуброва, З. Єлісеєва та ін. Серед найбільш значущих виділимо праці Р. Буре, яка розглядає взаємодію педагогів і батьків з питання виховання самостійності дошкільників; І. Гребеннікова, який аналізує умови виховання самостійності в сім'ї; А. Мініної, яка досліджує педагогічну компетентність батьків у вихованні самостійності дитини; О. Кононко, яка визначає особливості і стилі батьківського виховання дошкільників.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на те, що науковцями середовище сім'ї називається одним із основних факторів виховання самостійності дитини, потребують ретельного наукового дослідження питання ставлення батьків до самостійності дитини й усвідомлення цього феномену, питання форм і методів виховання самостійності дитини в сім'ї та ін. Взагалі комплексного дослідження впливу сімейного середовища на виховання самостійності дитини дошкільного віку не здійснювалось. Тому **метою** цієї статті ми ставимо аналіз та обґрунтування виховного потенціалу сім'ї у вихованні самостійності дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначаючи самостійність як базову характеристику активності особистості, вчені акцентують увагу на здатності дитини здійснювати діяльність без сторонньої допомоги, пов'язують самостійність із найвищим рівнем опанування дій, що підкріплюється наявністю інтересу дитини до діяльності, володінням нею необхідними уміннями та навичками. Аналіз сучасних психолого-педагогічних досліджень засвідчує наявність різних наукових характеристик самостійності: вольова якість; риса особистості; показник активності і допитливості особистості, її здатності до пізнавального пошуку; вміння побачити і поставити нове питання, нову проблему і вирішити її самотужки; моральна якість особистості; самостійність, розглянута з позиції розумового розвитку та пізнавальної активності особистості тощо. У більшості визначень сутність самостійності проявляється, перш за все, в інтелектуальній діяльності і морально-вольових рисах особистості. Наявність відмінних точок зору говорить про багатоаспектність цього феномена, який містить у собі всі перераховані характеристики.

Серед основних сучасних наукових підходів до трактування самостійності (діяльнісного, особистісного, міжособистісного, інтегративного), ми орієнтуємось на останній, у межах якого самостійність розглядається як інтегрована якість особистості, а її роль виявляється в об'єднанні різних особистісних проявів, загальному спрямуванні на внутрішню мобілізацію усіх сил людини, ресурсів та засобів для здійснення обраної програми дій без сторонньої допомоги. У контексті дошкільної педагогіки яскравим представником цього підходу виступає О. Кононко, у працях якої

самостійність виступає «стрижневою характеристикою дошкільника як особистості» і трактується у трьох ракурсах: «як інтегральна форма активності дошкільника, як базова якість особистості, як загальне уміння, складовими якого є часткові уміння (відповідально самовизначатися, приймати самостійні рішення, здійснювати власні вибори; діяти незалежно від зовнішньої допомоги, звертатися за нею лише в разі об'єктивної необхідності, раціонально її використовувати; виявляти творчу ініціативу, креативність; поєднувати критичність із самокритичністю)» [5].

Проаналізувавши наукові джерела, присвячені динаміці розвитку самостійності дітей у дошкільному віці, констатуємо, що самостійність як властивість особистості розвивається протягом всього вказаного періоду і залежить від багатьох факторів: психічних і фізіологічних процесів, соціальної ситуації розвитку, умов та змісту діяльності тощо. Прояви самостійності в різних дітей одного віку неоднакові і розвиваються з різною інтенсивністю. Узагальнення наукових даних щодо етапності розвитку самостійності дитини дошкільного віку (Т. Бутусова, В. Жарова, О. Кононко, А. Люблінська та ін.) дозволяє навести перелік основних стадій (етапів, ступенів) її прояву:

- 1) самостійність дитини проявляється у звичних для неї умовах, у яких набувались основні навички, без нагадування, спонукання і допомоги з боку дорослих;
- 2) дитина самостійно використовує звичні способи дій у нових, незвичних, але близьких і однорідних ситуаціях;
- 3) спостерігається явище переносу і високої інтенсивності самостійної діяльності та самоконтролю в нестандартних ситуаціях.

Отже, самостійність дошкільника у своєму розвитку досягає різних стадій залежно від віку, від системи вимог, які висувуються перед дитиною дорослими, від умов виховання у дошкільному закладі та сім'ї. Саме за допомогою дорослих самостійні вміння дитини закріплюються, проявляються у різноманітних видах діяльності, поступово набуваючи статусу якості особистості.

У цій статті ми акцентуємо увагу на виховному потенціалі сім'ї у вихованні самостійності дітей дошкільного віку. Так, наголошуючи на ролі батьків у розвитку самостійності дітей, С. Теплюк вказує, що батьки мають цілеспрямовано її розвивати, не залишаючи це на потім, і пам'ятаючи, що при розвитку самостійності щоразу обсяг самостійних дій дитини збільшується, а допомога дорослого скорочується. Показником самостійності дитини є результативність її дій. Цей показник не можна замінити контролем дорослого. Контроль незмінно передбачає слухняність, а міцний союз цих двох понять може розвинути безвольність, безвідповідальність, лінощі, інфантилізм. Самостійність – це прагнення до внутрішньої свободи, до свободи вибору дій, вчинків, суджень, у ній витoki відповідальності, впевненості у власних силах, витoki творчості, почуття власної гідності [8].

Дослідження А. Харчева, І. Гребеннікова, А. Петровського показали, що у дитячо-батьківських відносинах необхідно визначити оптимальний варіант, щоб виховання самостійності у старшому дошкільному віці перейшло на більш значущий рівень. Щоб сім'я змогла педагогічно ефективно виховувати та розвивати самостійність та на її основі ставлення до життя, дорослі члени родини повинні дотримуватися спільної батьківської позиції, дотримуватися єдності виховних підходів, взаємоповаги, інтересу до подій сімейного життя. За спостереженнями науковців успішність виховання батьками самостійності в дітей дошкільного віку залежить від таких умов:

- 1) наявність уявлень та знань про самостійність, форми самостійної поведінки, усвідомлення дітьми значущості самостійності для свого та суспільного життя;
- 2) єдиний підхід до дитини, узгодження виховних зусиль усіх членів сім'ї;
- 3) сформованість позитивного ставлення та інтересу до діяльності, формування емоційного передбачення результатів своєї діяльності;
- 4) введення в діяльність дитини значущих мотивів: досягнення успіху, соціальної значущості результатів діяльності тощо; накопичення достатнього обсягу умінь, навичок для реалізації будь-якої діяльності, що дозволяє без допомоги дорослих досягати поставленої мети; вправлення дітей у формах самостійної поведінки;
- 5) формування елементів самоконтролю та самооцінки при виконанні діяльності;

6) поступове виховання у дитини вміння володіти своїми бажаннями, привчання стримуватися, перемагати у собі почуття болю, образи, страху;

7) потрібно навчити дитину самостійно справлятися із проблемами, поступово передаючи їй відповідальність за пошук і ухвалення рішення [4; 7].

При цьому важливо наголосити на необхідності зміни методів виховання. Замість прямого спонукання дорослим окремих дій дитини дошкільного віку провідними повинні ставати такі, що підтримують її прагнення звільнитися від опіки дорослого, схвалюють будь-яку спробу проявити самостійність, ставлять її в умови вибору змісту та засобів реалізації своїх інтересів. Тобто замість пропозицій «зроби так», «принеси», «поклади» використовується позитивна оцінка спроб дитини діяти самостійно, підтримка її рішень. При розробці методів та прийомів виховання самостійності найбільшу увагу необхідно звернути на дитяче «Я сам!» як прагнення дитини звільнитися від опіки дорослого, бажання стати суб'єктом діяльності та взаємовідносин. Особливо необхідними стають прийоми, що запобігають помилкам, які можуть викликати незадоволеність собою і ведуть до прояву заниженої самооцінки.

Р. Буре визначила зміст та послідовність прийомів виховання самостійності у дошкільнят:

1. Схвалення спроби виявити самостійність, її підтримка та непомітна допомога для того, щоб у дитини склалося враження про самостійне виконання задуманої дії.

2. Позитивна оцінка дитини, що виявляє прагнення самостійності. Створення загального позитивного ставлення до ініціативи дітей, їх задумів, дій, вчинків.

3. Виховання в дітей усвідомлення своєї відповідальності за дії, вчинки, позитивна оцінка прагнення досягати поставленої мети, не відступаючи від труднощів, які виникають [2, с. 84–88].

Для виховання самостійності дитини батькам варто використовувати різні поєднання методів, прийомів та засобів, які здійснюють комплексний вплив на дитину. Серед найбільш поширених науковці рекомендують: метод невтручання, який полягає в тому, щоб не втручатися в ті справи дитини, які вона може виконати сама, або якими вона захоплена зайнята, не потребуючи допомоги дорослого; метод проблемних ситуацій, під час яких дитина може бути наполегливою і винахідливою у своїх пошуках; метод особистого прикладу, метод привчання (формування здатності до організованих дій, для вироблення позитивних звичок), метод заохочення (похвала, відповідальне доручення, нагорода, вибачення за поганий вчинок) та ін.

Методи та прийоми виховання, що підтримують та активізують прагнення дитини діяти самостійно, мають вирішальне значення у вихованні самостійності дітей дошкільного віку. Традиційно у сім'ї у вихованні дітей велике місце займають правила та заборони, засновані на підпорядкуванні авторитету дорослого. Це суперечить останнім науковим дослідженням, у яких доводиться теза про становлення дитини дошкільного віку як суб'єкта діяльності, що вимагає застосування методів виховання, які допомагають розвитку в дітей дошкільного віку здатності до самостійного вибору дій та вчинків, що відповідають нормам моралі.

Дослідження О. Леонтьєва, А. Лурії, Д. Ельконіна та інших науковців показали, що вольовий розвиток дитини визначається особливостями співпраці з батьками. У дитинстві коло спілкування у дитини досить звужене. І в основному батьки впливають на самостійність дитини: якщо вони спочатку з раннього віку виховують цю якість, то у дитини формується досить високий рівень самостійності. Основним принципом розвитку самостійності є принцип єдності керівної ролі дорослої та власної активності дитини.

Майстерність членів родини саме і полягає в тому, щоб поставити дитину у позицію необхідності приймати самостійні рішення, організувати свою діяльність, контролювати та оцінювати результати своєї роботи.

Розвиток дитячої самостійності може ускладнюватися за рахунок неправильного ставлення батьків: від вседозволеності до тотального контролю над вчинками дітей, до того ж через не знання особливостей та специфіки розвитку дитячої психіки батьки або занижують, або завищують вимоги до дитини, що ускладнює становлення самостійності. Самостійність завжди є продуктом підпорядкування вимогам дорослих

і одночасно власної ініціативи дитини. І чим краще, глибше, більш осмислено засвоїла дитина правила поведінки, тим ширше в неї можливості ініціативно та самостійно застосовувати їх у нових, різноманітних умовах життя.

Щоб сім'я змогла педагогічно ефективно виховувати та розвивати самостійність та на її основі активне ставлення до життя, дорослі члени сім'ї повинні дотримуватися спільної батьківської позиції, дотримуватися єдності виховних підходів, взаємоповаги, інтересу до подій сімейного життя. Виховання має три значення: розуміння можливостей і потреб дитини, прийняття її такою, яка вона є і визнання її особистістю.

Варто враховувати, що педагогічна культура нинішніх батьків залишається на вельми низькому рівні. Часто молоді батьки не знають, про що можна говорити з дітьми, як виховувати їх та навчати. Утім, є невелика група батьків, які фанатично впроваджують у практику різні модні методики, доводячи дитину до нестями, сильно шкодять їй. Тому важливим є налагодження тісного взаємозв'язку вихователів із батьками. І тих, хто ігнорує процес виховання, і тих, хто занадто перевантажує дитину своїми педагогічними діями, треба активно залучати до спільного проживання теми, яке виявляється у пропозиції обговорити з дитиною окремі питання, знайти корисні матеріали, картинки, інформацію, зробити поробку, взяти участь у конкурсі, розвазі [9, с. 27–28]. Підвищення педагогічної компетентності батьків розуміється нами як цілеспрямований процес затвердження в свідомості батьків знань, способів діяльності і поведінки, оцінок, які допомагають ефективно вирішувати завдання виховання у дошкільників самостійності. Цілями такої роботи з батьками є:

- 1) інформувати батьків про сутність, значення самостійності дитини та особливості її прояву хлопчиками та дівчатками;
- 2) формувати в батьків суб'єкту позицію щодо виховання самостійності дитини;
- 3) сприяти набуттю батьками навичок розвивати позитивне ставлення і інтерес дитини до різних видів діяльності, стимулювати прояви самостійності дитини в поведінці, різних видах діяльності.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Таким чином, сім'я є найважливішим фактором, який впливає на виховання особистості дитини, і, зокрема, її самостійності. Саме в сім'ї будується підґрунтя розуміння дитиною світу, з перших років вона засвоює моральні цінності, соціальні норми, культурні традиції. Виховання дитини тісно пов'язане із проблемою сформованості особистості батьків. Щоб виховати у дитини чуйність, шанобливе ставлення до людей, батьки самі повинні володіти достатнім рівнем перелічених якостей. Відносно виховання самостійності дитини потрібно як розуміння батьками сутності та характеристик цієї якості, так і достатній рівень педагогічної культури і компетентності у стосунках з дитиною, у створенні умов для розвитку її кращих якостей, для проявів самостійності у різних сферах і життєвих ситуаціях. Адже байдуже ставлення батьків до вказаної проблеми здебільшого продукує безініціативність та залежність дитини від дорослих. Тому надзвичайно важливо сприяти формуванню педагогічної компетентності батьків у вихованні самостійності дітей дошкільного віку.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти): затв. Наказом МОН України від 12.01.2021, № 33. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Буре Р. С. Совершенствование процесса нравственного воспитания дошкольников. *Воспитатель ДООУ*. 2008. № 2. С. 84–88.
3. Гуріна З. В. Психолого-педагогічні умови становлення самостійності у дітей раннього віку: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Київ, 2007.
4. Замашкіна О. Д. Педагогіка сімейного виховання: навч. посіб. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2016. 400 с.
5. Кононко О. Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника (системний підхід): монографія. Київ: Стило, 2000. 336 с.

6. Косенко Ю. М. Взаємодія вихователів і батьків у забезпеченні соціально-особистісного розвитку дитини дошкільного віку. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2013. Вип. 46. С. 199–204.
7. Помиткіна Л. В., Злагодух В. В., Хімченко Н. С., Погорільська Н. І. Психологія сім'ї: навч. посіб. Київ: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2010. 270 с.
8. Теплюк С. Н. Истоки самостоятельности. *Дошкольное воспитание*. 2005. № 32. С. 67–70.
9. Формування базових якостей особистості дітей старшого дошкільного віку в ДНЗ: монографія / Г. Беленька, С. Васильєва, Н. Гавриш, В. Маршицька, С. Нечай, О. Острианська, О. Полякова, В. Рагозіна, О. Рейпольська, Н. Шкляр; за заг. ред. О. Рейпольської. Харків: Друкарня Мадрид, 2015. 330 с.

References

1. Bazovyi komponent doshkilnoi osvity (Derzhavnyi standart doshkilnoi osvity) [Basic component of preschool education (State standard of preschool education)]: zatv. nakazom MON Ukrainy vid 12.01.2021, 33. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/-2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoi%20osvity.pdf [in Ukrainian].
2. Bure, R.S. (2008). Sovershenstvovanye protsessa npravstvennoho vospytanyia doshkolnykov [Improvement of the process of moral education of preschool children]. *Vospytatel' DOU – Preschool teacher*, 2, 84–88 [in Russian].
3. Hurina, Z.V. (2007). Psykholoho-pedahohichni umovy stanovlennia samostiinosti u ditei rannoho viku [Psychological and pedagogical mind the formation of self-reliance among children of the early age]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
4. Zamashkina O.D. (2016). *Pedahohika simeinoho vykhovannia* [Pedagogy of family education]. Izmail: RVV IDHU [in Ukrainian].
5. Kononko, O.L. (2000). Psykholohichni osnovy osobystisnoho stanovlennia doshkilnyka (systemnyi pidkhid) [Psychological foundations of the special formation of a preschooler (systemic idiom)]. Kyiv: Stylos [in Ukrainian].
6. Kosenko, Yu.M. (2013). Vzaiemodiia vykhovateliv i batkiv u zabezpechenni sotsialno-osobystisnoho rozvytku dytyny doshkilnoho viku [Interaction between fosterers and fathers in the provision of social and special development of the preschool child]. *Psykhologo-pedahohichni problemy silskoi shkoly – Psychological and pedagogical problems of the village school*, 46, 199–204 [in Ukrainian].
7. Pomytkina, L.V., Zlahodukh, V.V., Khimchenko, N.S. & Pohorilska, N.I. (2010). *Psykhologhiia simi* [Family psychology]. Kyiv: Vyd-vo Nats. aviats. un-tu «NAU-druk» [in Ukrainian].
8. Tepliuk, S.N. (2005). Istoky samostoiatelnosti [The origins of independence]. *Doshkolnoe vospytanye – Preschool education*, 32. 67–70. [in Russian].
9. Formuvannia bazovykh yakosteï osobystosti diteï starshoho doshkilnoho viku v DNZ [Formation of basic personality qualities of older preschool children in schools] (2015). H. Bieliienka, S. Vasylieva, N. Havrysh, V. Marshytska, S. Nechai, O. Ostrianska, O. Poliakova, V. Rahozina, O. Reipolska, N. Shkliar; Reipolskoi O. (Eds.). Kharkiv: Drukarnia Madryd [in Ukrainian].

Lisovets O.

Doctor of Philosophy, Associate Professor of Preschool Education
Nizhyn Mykola Gogol State University
ksuvik2@gmail.com
orcid.org/0000-0003-4685-3589

FAMILY INFLUENCE ON THE EDUCATION OF INDEPENDENCE OF PRESCHOOL AGED CHILDREN

The article highlights the problem of the influence of the family environment on the education of independence of preschool children. The aim of the article is to analyze and substantiate the educational potential of the family in upbringing independence of

preschool children. The concept of "independence" in the article is considered within the integrative approach and interpreted as an integrated quality of a personality, and its role is shown in combining different personal manifestations, the general focus on internal mobilization of all human forces, resources and means to implement the chosen program of action without assistance. It is noted that independence of a preschooler in its development reaches different stages depending on age, system of requirements for a child by adults, conditions of upbringing in the preschool institution and the family.

It is stated that a family is the most important factor influencing education of the child's personality, and in particular, his/her independence. The role of parents in the development of children's independence is emphasized and the conditions for increasing independence in the family are analyzed. It is proved that parents should use different combinations of methods, techniques and tools that have a comprehensive impact on a child.

As the pedagogical culture of many modern parents remains relatively low, it is important to establish a close relationship between educators and parents. Therefore, attention is focused on improving the pedagogical competence of parents – a purposeful process of knowledge confirmation in parents' minds, methods of activity and behavior, assessments that effectively help to solve the problem of educating preschoolers' independence. The main content of this work is determined: informing parents about the essence, importance of the child's independence and features of its manifestation by boys and girls; formation of the parents' subjective position concerning education of the child's independence; promoting the acquisition of parents' skills to develop a positive attitude and interest of a child to various activities, to stimulate the manifestations of the child's independence in behavior and in various activities.

Key words: independence, family, upbringing, preschool age, education of the child's independence.